

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання заходів з енергозбереження» (основні положення та шляхи реалізації)

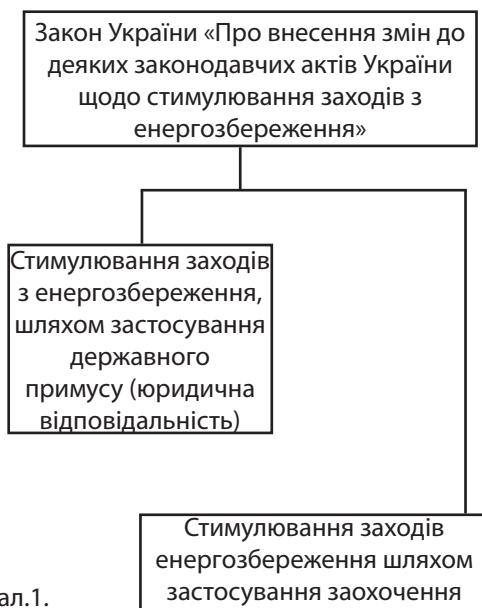

**МАЛАЯ
Марія**

директор Департаменту
нормативно-правового
забезпечення НАЕП

Основною метою прийнятого Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання заходів з енергозбереження», як це впливає з назви цього Закону, є стимулювання заходів з енергозбереження.

Виходячи з теорії правового регулювання, стимулювання учасників правовідносин може здійснюватись двома шляхами (мал.1):

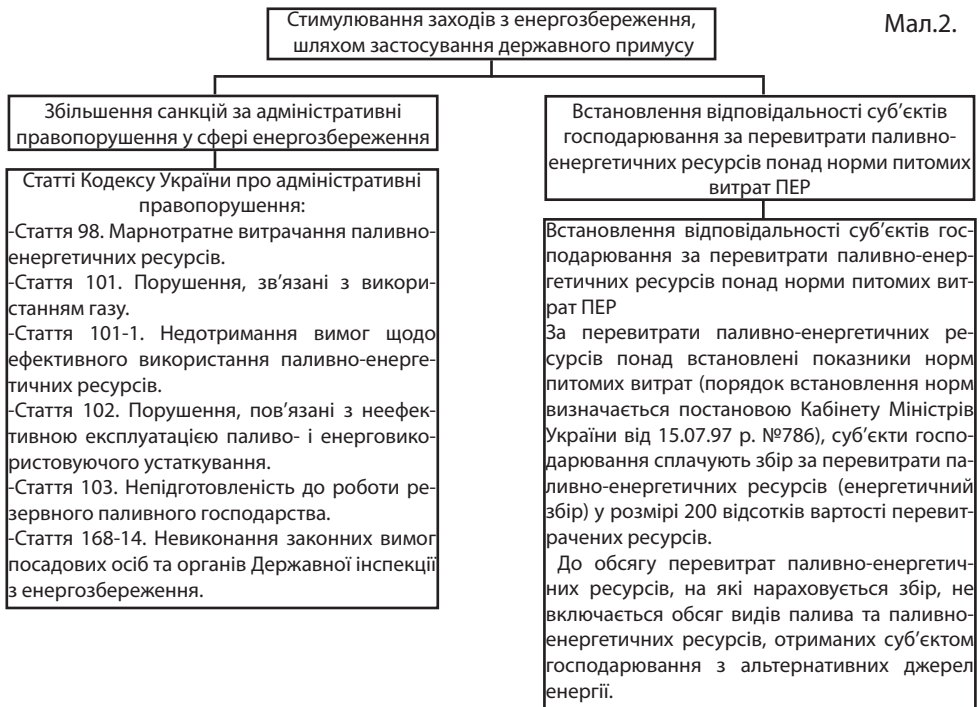

Мал.1.

1.Застосування державного примусу до виконання вимог законодавства (юридична відповідальність).

2.Застосування заходів заохочення суб'єктів правовідносин до виконання вимог законодавства.

1.В контексті Закону заходи державного примусу реалізовані в нормах про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо збільшення розміру санкцій за адміністративні правопорушення у сфері енергозбереження та щодо встановлення на законодавчому рівні відповідальності суб'єктів господарювання за перевитрати паливно-енергетичних ресурсів понад норми питомих витрат ПЕР, встановлено відповідно до законодавства (мал. 2).

Щодо адміністративних санкцій, то порядок їх накладання та підстави їх застосування були передбачені Законом України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за порушення законодавства про енергозбереження», який був прийнятий у 2001 році.

Зокрема, на сьогодні КпАП України передбачає застосування адміністративної відповідальності за наступні правопорушення:

- Марнотратне витрачання паливно-енергетичних ресурсів, тобто систематичне, без виробничої потреби, недовантаження або використання на холостому ходу електродвигунів, електропечей та іншого електро- і теплоустаткування; систематична пряма втрата стисненого повітря, води і тепла, спричинена несправністю арматури, трубопроводів, теплоізоляції трубопроводів, печей і тепловикористовуючого устаткування; використання без дозволу енергопостачальної організації електричної енергії для опалення службових та інших приміщень, а також для не передбаченої виробничим процесом мети; безгосподарне використання електричної енергії для освітлення.

- Недотримання вимог нормативної та проектної документації щодо теплоізоляції споруд, інженерних об'єктів та під'їздів житлових будинків, яке зумовлює зниження теплового опору огорожувальних конструкцій, вікон, дверей в опалювальний сезон.

- Недотримання вимог щодо обов'язкового проведення державної експертизи об'єктів з енергозбереження.

- Недотримання вимог щодо встановлення норм питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів або перевищення таких норм, встановлених відповідно до законодавства.

- Невиконання законних вимог посадових осіб органів Державної інспекції з енергозбереження

щодо усунення порушень законодавства про енергозбереження, ненадання їм передбаченої законодавством інформації або надання недостовірної інформації щодо ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів, створення перешкод для доступу до енергоспоживаючих об'єктів та до приладів обліку споживання паливно-енергетичних ресурсів.

• Експлуатація паливо- і енерговикористовуючого устаткування без засобів автоматичного регулювання, або приладів енергетичного контролю, або теплоутилізаційного обладнання, передбачених проектом, або у разі їх несправності,

Щодо запровадження відповідальності суб'єктів господарювання за перевитрати ПЕР понад встановлені норми питомих витрат, то впровадження в законі енергетичного збору є фактичним закріпленням на законодавчому рівні підвищеної плати за неефективне використання паливно-енергетичних ресурсів, яка була передбачена пунктом «є» статті 11 Закону України «Про енергозбереження» та застосовувалась Державною інспекцією з енергозбереження відповідно до постанови Кабінету Міністрів України 1993 року «Про заходи щодо ефективного використання газу та інших паливно-енергетичних ресурсів в народному господарстві».

Стосовно порядку встановлення норм питомих витрат ПЕР, то він на сьогодні є чинним і базується на загальному положенні про порядок нормування питомих витрат паливно-енергетичних ресурсів у суспільному виробництві, затвердженому Кабінетом Міністрів України у 1997 році.

Друга група норм Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання заходів з енергозбереження» стосується запровадження заходів заохочення суб'єктів господарювання до ефективного використання ПЕР та організаційні шляхи впровадження заходів заохочення.

Мал.3.

Заходи заохочення, передбачені цим законом, умовно можна розділити на декілька груп (мал. 3), а саме:

1. Державна фінансова підтримка
2. Митні пільги
3. Податкові пільги

Державна фінансова підтримка впровадження заходів з підвищення ефективності використання ПЕР, відповідно до норм Закону, повинна здійснюватись за кошти створюваного Державного фонду з енергозбереження, при цьому джерелами наповнення цього фонду визначено:

- кошти, отримані у вигляді штрафних санкцій за порушення законодавства з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів;

-частина зборів за використання природних ресурсів, розмір яких визначається Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України;

-кошти, отримані за видачу Національним агентством України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів документів дозвільного характеру;

-добровільні внески підприємств, установ, організацій та громадян.

В даний час НАЕР розробляється Положення про фонд, яким буде передбачено порядок використання коштів фонду. Передбачається, що підтримка енергоефективних заходів за кошти Фонду буде здійснюватись шляхом прямого фінансування відповідних проектів, їх пільгового кредитування або надання субсидій на їх реалізацію. Порядки пільгового кредитування та надання субсидій також будуть розроблені НАЕР протягом найближчих двох місяців.

Слід зазначити, що прийнятим законом передбачено механізми реалізації пункту «ж» статті 11 (Економічні заходи для забезпечення енергозбереження) Закону України «Про енергозбереження», в частині уповноваження Кабінету Міністрів України на затвердження:

-порядку пріоритетного кредитування заходів щодо забезпечення раціонального використання та економії паливно-енергетичних ресурсів, використання нетрадиційних та поновлюваних джерел енергії, виробництва альтернативних видів палива;

-переліку видів енергозберігаючого обладнання, до яких застосовуються підвищені норми амортизації;

-порядку надання державних субсидій та здійснення безповоротного асигнування.

Таким чином, після затвердження Кабінетом Міністрів України відповідних документів у цьому році, норми Закону України «Про енергозбереження»

щодо стимулювання енергозберігаючих заходів будуть втілені.

Друга група заходів заохочення підвищення ефективності використання ПЕР передбачена Законом - це митні пільги, під які підпадають наступні групи товарів:

-устаткування, яке працює на нетрадиційних та поновлюваних джерелах енергії, енергозберігаюче обладнання і матеріали, засоби вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, обладнання та матеріали для виробництва альтернативних видів палива (далі - товари), що ввозяться на митну територію України вітчизняними підприємствами, за умов, якщо ці товари застосовуються ними для власного виробництва та якщо ідентичні товари з аналогічними якісними показниками не виробляються в Україні.

-матеріали, устаткування та комплектуючі, що ввозяться на митну територію України і використовуються для виробництва устаткування, яке працює на нетрадиційних та поновлюваних джерелах енергії, енергозберігаюче обладнання і матеріали, вироби, експлуатація яких призводить до економії та раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів, засоби вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, виробництва альтернативних видів палива, якщо ідентичні товари з аналогічними якісними показниками не виробляються в Україні.

Необхідно зазначити, що застосування цих пільг має декілька умов. Перша - ідентичні товари з аналогічними якісними показниками не виробляються в Україні. Ця умова має бути пріоритетною з точки зору захисту вітчизняних виробників, і друга-зазначені товари повинні використовуватись для власного виробництва або застосування.

Саме ці умови повинні бути враховані НАЕР при розробці Порядку ввезення, переліку та об-

сягів зазначених товарів, який буде затверджений Кабінетом Міністрів України.

Наступна група норм, спрямованих на заохочення суб'єктів господарювання до ефективного використання ресурсів це - податкові пільги.

Податкові пільги відповідно до прийнятого закону включають в себе:

- пільги зі сплати податку на додану вартість за проведення операцій із ввезення на митну територію тих двох груп товарів, до яких застосовуються митні пільги;
- застосування підвищених норм амортизації енергозберігаючого обладнання, перелік якого буде встановлений Кабінетом Міністрів України;
- пільги щодо оподаткування прибутку підприємств.

Якщо стосовно перших двох видів пільг законодавцем чітко встановлено порядок їх організаційної реалізації, а саме через затвердження Кабінетом Міністрів України відповідних переліків товарів та обладнання, то застосування пільг з оподаткування прибутку підприємств має більш складний організаційний механізм.

Зокрема, законом передбачено, що від оподаткування звільняється прибуток підприємств, отриманий від продажу на митній території України таких видів товарів власного виробництва за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України:

- устаткування, що працює на нетрадиційних та поновлюваних джерелах енергії;
- енергозберігаюче обладнання і матеріали, виробли, експлуатація яких забезпечує економію та раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів;
- засоби вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів;
- устаткування для виробництва альтернативних видів палива.

Суми коштів, вивільнених у зв'язку з наданням податкової пільги, спрямовуються платником податку на збільшення обсягів виробництва.

Тобто, крім переліків товарів, матеріалів та устаткування, на які розповсюджуються митні пільги та пільги зі сплати ПДВ (тобто переліку імпортованих товарів), для реалізації Закону необхідно розробити перелік вітчизняних товарів, які прямо чи опосередковано забезпечують ефективність використання або економію ПЕР.

Фактично мова йде про створення єдиного переліку енергоефективного устаткування, матеріалів, обладнання, засобів вимірювання та контролю, які виробляються в Україні та які (у зв'язку з відсутністю виробництва їх в Україні) можуть бути імпортовані на пільгових підставах, - тобто решта енергоефективної продукції, яка виробляється в світі.

Крім того, відповідно до Закону звільняється від оподаткування прибуток підприємств, що включені до Державного реєстру підприємств, установ, організацій, які займаються розробкою, впровадженням та використанням енергозберігаючих заходів та енергоефективних проектів, але в сумі не більш як 50% суми прибутку, що підлягає оподаткуванню.

До Державного реєстру підприємств, установ, організацій, які займаються розробкою, впровадженням та використанням енергозберігаючих заходів та енергоефективних проектів, включаються підприємства, установи, організації, які включені до галузевих програм з енергозбереження та за результатами проведення експертизи органами Державної інспекції з енергозбереження отримали висновок про відповідність енергозберігаючих заходів та енергоефективних проектів, що вже впроваджені, або знаходяться на стадії розробки та впровадження, критеріям енергозбереження та включені до галузевих програм енергозбереження.

Ведення Державного реєстру підприємств, установ, організацій, які займаються розробкою, впровадженням та використанням енергозберігаючих заходів та енергоефективних проектів, покладеться на НАЕР. Порядок включення підприємств до Державного реєстру підприємств, установ, організацій, які займаються розробкою, впровадженням та використанням енергозберігаючих заходів та енергоефективних проектів, затверджується НАЕР.

Таким чином, умовою отримання зазначеної податкової пільги є включення суб'єкта господарювання до Державного реєстру підприємств, установ, організацій, які займаються розробкою, впровадженням та використанням енергозберігаючих заходів та енергоефективних проектів.

Частково умови включення у даний реєстр викладені в законі, а деталізовані ці умови будуть в Порядку включення підприємств до Державного реєстру, який у даний час розробляється НАЕР та буде зареєстрований в Мін'юсті.

Підсумовуючи вищесказане, хоча наголосити, що з прийняттям зазначеного Закону були втілені давні надії підприємців, управлінців та науковців щодо впровадження підтримки та пільг для заохочення ефективного використання ПЕР. Проте законодавець, прийнявши цей закон, поставив перед Урядом України, в особі НАЕР, цілий рід складних і дуже відповідальних завдань щодо реалізації норм цього Закону.

Це пов'язано ще з тим, що впровадження пільг завжди стимулює прояв корупційних явищ та зловживань.

Зважаючи на зазначене, НАЕР щиро сподівається на підтримку та плідну співпрацю з боку місцевих та центральних органів влади, підприємців та науковців.

*По матеріалам журналу
«Досвід впровадження новітніх технологій»*